

KURALLAR VE SORUMLULUK BİLİNCİ

Çocukların sosyal çevreye uyum sağlamaları noktasında, kendi kararlarını kendisi verebilmesi ve sorumluluk alması açısından ailede yaşayan kuralların olması son derece önemlidir.

Peki ailedeki kurallar nasıl konmalı?

Her ailenin yaşam düzeni farklıdır ve çocuklar gösterilen tutumlara göre farklı bireyler olarak karşımıza çıkar. Ancak önemli olan nokta çocukların yapabileceklerini gözden kaçırarak her şeyi onların yerine yapan tutumdur. Çocuk yemek yiyebilecek gelişimine kavuşmuşken annesi tarafından yemek yedirildiği çorabı annesi tarafından giydirildiği, acıkıp acıkmadığına doyup doymadığına ve tüm kararların çocuk adına verildiği bir sistemde çocuk asla sorumluluk almayı öğrenemez ve kurallara da uyum sağlamakta zorluk çeker.

Öncelikle onun sorumluluklarını ona vermek yapabilirim duygusunu geliştirmek ve kuralları da o yönde işlemek gerekir.

Çocuğa koyulan kurallar kesinlikle anne baba tarafından da uygulanmalı ve tutarlı olmalıdır. Annenin evet dediğine baba hayır dememelidir. Böylece çocuk istikrarı görecektir ve kuralları ailedeki değerler olarak kabul edecektir.

Kurallar anne babanın ihtiyacına göre değil çocuğun ihtiyacına göre konmalıdır.

Örneğin; Uykuyla ilgili bir kural konulacaksa bu çocuğun uyku ihtiyacına göre düzenlenmeli anne ya da babanın zamanlamasına göre olmamalıdır.

Kuralları hep birlikte koyun.. Örneğin akşam evde toplandınız ve bir sohbet ortamı oluşturduunuz.

Burada kuralları konuşurken oyun şeklinde yapabilirsiniz. Örneğin; bir açıkturum düzenlenir biri sunucu diğerleri konuk olabilir ve kurallarla ilgili bir sohbet oluşturulur.

Burada sunucunun ses tonu çocukların dikkatini çekecek tarzda olmalıdır. Sunucu oturumu açar ve evet evimizin kuralları adlı programımıza hepiniz hoş geldiniz gibi ilgi uyandırıcı bir girişle konuşmanın akışına göre oyun yoluyla bir sohbet ortamı oluşturulabilir.

Kurallarla ilgili sohbet ortamı oluştuğunda anne ve baba bir aradayken çocuğa koyacağı kuralın açıklamasını yapmalı ve kesinlikle onunda fikrini almalıdır. Hadi hep beraber uyku dzenimizle ilgili bir kural belirleyelim herkes fikrini sylesin gibi..

Kurallarınızı resimlerle birlikte bir kağıda yazabilirsiniz birlikte uykuyla ilgili belirlediğimiz kuralı yazdım istersen sende o kuralın yanına bir resim çizebilirsin istersen duvara da asabiliriz ve baktıkça kurallarımızı hatırlar uymayan varsa birbirimize hatırlatabiliriz ne dersin? Gibi...

Kendi belirlediğiniz kurallara göre değiştirebilirsiniz...

TUTARLILIK

Kural koymak kesinlikle sert olmak ve çocuğa dikte etmek demek değildir. Örneğin ocuk yemeğini bitirmek istemediğinde anne ya da babadan gelen, 'bitecek o tabak!' talimatı çocukta sadece mecburiyet yaratır. ocuk tabağını bitirse de bu söylem onun kendi kararlarını verme ve sorumluluklarını yerine getirme bilincini elinden almış olur. Bu yüzden kurallar sadece ocuk odaklı değil evdeki belirli bir dzen ve değeri benimsetmek olmalıdır. Yani ocuğun tabağındaki yemeği bitirip bitirmemesi değil, evdeki yemek dzenini yardımlaşma yemek saati gibi genel dzenlemelerle olmalıdır. Bu dzenin içinde ebeveynler aralarında tutarlılık gösterdiği taktirde ocuk aile yaşamı içinde kendi değerlerini benimser. Anne ve babanın sürekli çeliştiği noktalarda ocuk doğru ve yanlışın ayrımını yapamazken, 'evet' diyen ebeveyne sadece isteklerini yapttırmaya çalışır. 'Hayır' diyen ebeveyne ise öfke biriktirir.

Tutarsızlık gösteren ebeveynlerde çocuklar ileriki yaşamlarında sosyal kurallara uymakta güçlük çekebilir. Bu ise ilkokul dzenimi için tehlike oluşturur çünkü tutarsız ya

da aşırı hoşgörölü tutumda çocuklar, okul ortamında kurallara uymakta zorluk çektiği için öğretmeni ya da arkadaşları tarafından dışlanır. Bu onun içine kapanmasına ve sık okul değiştirmesine yok açabilir. Diğer taraftan kendi kararlarını kendisi almakta zorluk yaşayabilir. Dışa bağımlı ve onay ihtiyacı hisseden bir birey olabilir.

Yerine Koyma

Koyacağımız kurallar, çocuğun bağımlılık geliştirdiği her hangi bir řey ise bu kuralı koyarken çocuğu, bağlı oldu şeyden bir anda yoksun bırakmak onda öfke yaratabilir bunu birlikte sınırlandırarak başka tercih sečenekleri sunarak onun yerine anne ya da babayla birlikte bir etkinlik ya da oyun faaliyetinin içinde olması gerekir. Burada da istikrar ve koyduğunuz kurallara uymak önemlidir.

Ödöl Ceza

Çocuğa yaptığı olumlu bir davranış için ödöl ya da ceza vermek o davranışı sadece şarta bağlar ve çocuk kuralları ya da sorumluluklarını sadece bir süre yerine getirmesini sağlar. Yerine getirdiği noktadaysa sorumluluk bilinci gelişmez sadece sonundaki ödöl ya da ceza için yapar. Ancak çocukların sorumluluk ve kural noktasında yaptırımı (bedele) ihtiyaçları vardır. Örneğin yemeğini yemeyen çocuğun yaptırımı aç kalmasıdır. Ya da arkadaşının oyununu bozan bir çocuğun o oyundan etkinlikten uzak kalmasıdır. Ödöl ve ceza çocuğu sadece anne babanın isteklerine göre kontrol etme mekanizmasıdır. Yani çocuk herhangi bir eylemi anne babanın isteğine göre gerçekleştirdiğinde sevildiğini, geçekleştirmediğinde ise değersiz olduğunu hisseder. Ancak çocukların yaptığı eylemlerin sonucunu bedelini kendileri ödemeleri gerekir.

OYUN

Oyun çocukların yaşamı öğrenme aracıdır. Anneyle ya da babayla oynadığı oyunlarda farklı duygular hissederken yaş gurubuyla oynadığı oyunlarda da daha farklı duygu ve deneyimlerle karşımıza çıkarlar. Ancak oyun konusunda da kurallar açık ve net olmalıdır oyunun kuralları önceden konuşulmalıdır. Oyuna başlama ve oyunun bitmesi konusunda aile birlikte oyun oynuyorsa baştan kendi yaşamında yapması gereken şeylerle ilgili bilgi vermeli ve oyun tamamlandıktan sonra oyunu çocukla beraber bitirmelidir. Oyuna başlama ve oyunun bitmesi konusunda aile çocukla birlikte oyun oynuyorsa, anne yada baba baştan kendi yaşamında yapması gereken şeylerle ilgili bilgi

vermeli ve oyun tamamlandıktan sonra oyunu çocukla beraber bitirmelidir. Aksi takdirde 'bu son, bu son' diyerek aynı oyunu kurallara rağmen sınırsız oynayan ebeveyn çocukla çatışma yaşar ve bu durum pekişir.

Kurallar ve sorumluluk bilinci çok önemlidir. Onlara kendi sorumluluklarını vererek kendi özgürlük alanlarını da tanımalıyız. Sorumluluk bilinci gelişmeyen çocuklar hayatları boyunca tüm kararlarını kendine göre değil anneye babaya çevreye arkadaşlarına göre verir ve hiçbir zaman kendisi olamaz. Onların birey olduğunu kabul ederek rehberlik etmek, ve tercih hakkı sunmak çocukların geleceğe sağlıklı adım atmasına olanak sağlar...

Sevgiyle kalın...

Psk. Gülşah ERKAL